

Verslag van de bijeenkomst van 11 maart 2024 in Utrecht

Aanwezig: 's morgens 12 deelnemers, 's middags 9 deelnemers. Twee afmeldingen, Gerard den Hertog (ziek) en Kees van Atten.

Onze voorzitter, Edward van 't Slot, opende de bijeenkomst met het lezen van de tekst voor vandaag, 11 maart, uit 'Een woord voor elke dag'.

Hierna volgde een kennismakingsrondje, gevolgd door een korte koffiepauze.

Om 11.00 uur begon Jos de Keijzer met zijn presentatie in powerpoint over 'Bonhoeffer's Theology of the Cross'. Voor hem staat de theologie van het kruis centraal bij elke interpretatie van Dietrich Bonhoeffer. Het denken over theologie van het kruis kwam pas in het midden van de 20^e eeuw in zwang. Barth schreef in 1929 een artikel, getiteld 'Schicksal und Idee'.

Bonhoeffer was getriggerd door een verwijzing door Barth naar Luther over 'de theoloog van het kruis'. 'Akt und Sein' is door Bonhoeffer geschreven mede als een polemiek met Barth. Het was Bonhoeffers manier om de theologie van het kruis te verwoorden. De lutherse en calvinistische theologie staan hier tegenover elkaar, met name over het 'eindige' en het 'oneindige'.

Bonhoeffer was volgens Jos de Keijzer geen dialectisch theoloog.

Barth stelt dat God formeel vrij is, terwijl Bonhoeffer stelt dat God vrij is voor de mensen.

Vraag: doe je daarmee Barth wel voldoende recht? Reactie: de vroege Barth mogelijk wel, maar Barth heeft in de Kirchliche Dogmatik een ander beeld en idee uitgewerkt.

Andere reactie: 'Akt und Sein' is eigenlijk een verschrikkelijk arrogant boek. Barth ging het primair om de Schrift.

Theologie van het kruis is een respons op de scholastiek.

Christus is de zelfopenbaring van God, de zwakke God.

Theologie van het kruis staat tegenover de theologie van de glorie.

In Sactorium Communio gaat het over de plaatsbekleder. 'Wij zijn Christus, maar ook christussen'.

Uit de discussie:

Er is nu niet langer een tegenstelling tussen Karl Barth en Dietrich Bonhoeffer.

Volgens Dietrich Bonhoeffer mag de bijbel kritisch gelezen worden, in navolging van Harnack.

Vraag: heeft Bonhoeffer belang bij de communicatie tussen God en mens?

Opmerking: Bonhoeffer wil terug naar de tekst van de bijbel.

Jos: via 'Akt und Sein' komt het openbaringsoptimisme aan de orde.

Opmerking: het 'religieuze' van Bonhoeffer was wel nieuw denken.

Constatering: De parttime aanstelling van Bonhoeffer bij de Technische Hogeschool was een teleurstelling. Daarentegen was zijn omgang met de belijdeniscatechesanten wel positief. In Barcelona heeft hij het over 'het kind'. Zie het laatste hoofdstuk in 'Akt und Sein'.

Opmerking: Er zit een bepaalde lijn tussen het openbaringspositivisme in 'Akt und Sein' en later in de brief uit de gevangenis. Volgens mij is Bonhoeffer wel een dialectisch theoloog. Barth wil het wel, maar lijkt het niet te doen. Barth heeft naderhand veel van Bonhoeffer willen leren.

'Verantwoording', daar zit 'antwoord' in, verantwoording ten opzichte van God. Barth wilde de navolging wat open houden, hij vond de visie van Bonhoeffer wat te radicaal.

Van 12.45 uur tot 13.20 uur hadden we lunchpauze, waarin er veel onderling werd uitgewisseld.

Na de pauze kwamen eerst een paar zaken aan de orde:

- Edward gaf uitleg over het ontstaan en de vorm van de studiedag op 13 april a.s. in de Lutherse kerk in Woerden. Iedereen is van harte uitgenodigd.
- Edward gaf vervolgens uitleg over de totstandkoming van de geplande Bonhoeffer conferentie in juli 2028 in Nijmegen samen met het Duitse Bonhoeffer Werkgezelschap. Er moeten nu nog heleboel praktische zaken worden uitgewerkt. Vanuit de PThU zal er een parttime medewerker beschikbaar worden gesteld. Tip: de omgang via de sociale media zal goed moeten worden opgepakt.
- Erik van Halsema gaf aan dat hij eerder over het Oxford-handboek een presentatie heeft gegeven en dat nu het Duitstalige Bonhoeffer Handbuch is uitgekomen. Het Oxford-handboek is iets actueler (en ook betaalbaarder).

Om 13.40 uur gingen we een gedeelte lezen uit de tekst 'Seminarreferat: the theology of crisis and its attitude toward philosophy and science' (DBW 10, 434-449).

We begonnen te lezen onderaan blz. 442 en hadden een erg goede bespreking, waarin ook heel goed uitkwam dat deze tekst prima paste bij de inleiding van vanmorgen. Een en ander leidde tot mooie gedachtewisselingen.

Om 15.00 uur werd de discussie afgerond. We bespraken de datum voor de volgende bijeenkomst en stelden die op maandag 28 oktober 2024. Daarna werd de bijeenkomst afgesloten.